

Az újjáépülő budapesti parkok

A szerző felvételeivel

Bástyasétányi kilátás
Вид с аллеи бастиона

View of Bastion
Vue de la promenade des Bastions

AVÁROSLIGETBEN, a Széchenyi-fürdő mellett hatalmas virágzatú, a fehér és a halványzöld árnyalataiban ragyogó magnolia jelentette régebben a tavasz érkezését.

Fájdalom, mult időt kell használnunk, mert a magnoliákat is elvitte a háború, csak hírmondó maradt belőlük. Mennyire várta már a pesti nép a Gellért-szálló, a Széchenyi-fürdő, a ligeti Körönd magnoliáit! Tömegesen vándoroltak az Andrássy-szobor mellett, a népligeti és Erzsébet-téri bokrokhoz, nehogy a virágzást elszalasszák.

A pompás magnoliákat, a Gellért-hegy rózsaszínű mandulafáit, piros cseresznyéit, ragyogó sziklavirágait elnyelték a légitámadások, az ostrom és az inségünk, mely nem tudott megálljt parancsolni az értékes növények előtt sem.

A lidérenyomásként ránknehezedő fájdalmas időközön túlvagyunk már, megindult az élet, a romokon az újjáépítés.

A székesfőváros parkjai világviszonylatban is az elsők közé tartoztak s csak az idegenforgalom szempontjait tekintve, Budapest egyik jelentős vonzóerejét jelentették. A csodás kilátású Gellérthegy sziklakertjei, a Margitsziget évszázados fáit,

a Városliget virágpompája jelentős mértékben hozzájárultak Budapest külföldi hírnevéhez. Hazai, fővárosi viszonylatban pedig egészségvédelemmel párosult pihenési, üdülési és szórakozási lehetőséget jelentettek, kicsinynek és nagynak egyaránt.

Érthető tehát, hogy az újjáépítés szempontjai a fővárosi kerteket kezdettől figyelembe vették. A »hőskorszakban«, 1945 elején, amikor még úgyszólván semmi sem volt, a lassanként összeverődő régi munkásgárda a háború közvetlen nyomait iparkodott eltávolítani, majd erőre kapva és a székesfőváros által is egyre jobban támogatva, munkáját programszerűen folytatta.

A **HÁBORÚ ELŐTTI** parkok helyreállítása a hároméves terv jelentős programpontja, de azon túl is nagyszabású fejlesztés lehetőségével kell számolni.

A jövő terveinek kidolgozása mellett a kertészet sok olyan munkát végzett, amelyet alig vesz észre a virágot, pázsitot kedvelő közönség. A kertépítésben az előkészületi munka idő hosszabb, a tulajdonképeni kertész munka aránylag gyorsan megoldható. Az előkészületet a hosszú háborús események még bonyolultabbá tették, a szokásos földmunkálatokon

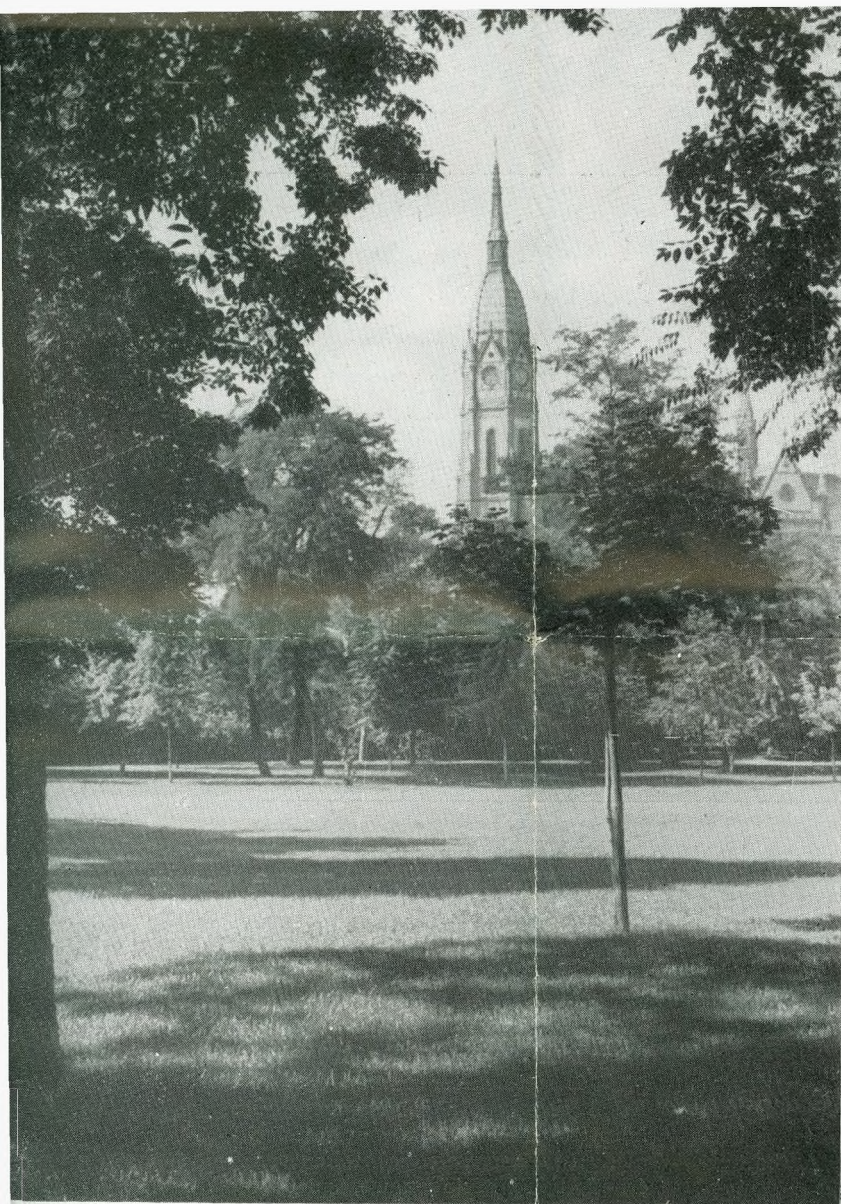
kívül a háború nyomait kellett elsősorban eltüntetni. A sétányokon felgyülemlt soktízezer köbméternyi törmelék és szemetet, a bomba- és gránátöléseket. Az öntözőhálózat nagymértékben megsemmisült, a világító- és csatornaberendezések szintén. Ezzel szemben a pénzügyi helyzet kötöttséget ír elő, a munkateljesítmény és mennyiség csak fokozatosan érheti el a régi színvonalat, ismét csak rideg pénzügyi okok folytán.

A parkok mégis rendezőnek. Először a belvárosiak, majd onnan a városszél felé haladva, egyre több kert éri el régi színvonalát, különösen a pesti oldalon. Budán az újjáépítés üteme lassúbb, hiszen itt nagyobb mérvű a pusztulás s nehezebbek a talajviszonyok, így itt ugyanakkora terület rendezése háromszor annyiba kerül, mint a pesti homokon.

A budapesti parkok azonban még sokáig nem lesznek a régiek. A magnoliákkal, díszfákkal és fenyőfélékkel együtt a faiskolai anyag jó része is elpusztult, hosszú időbe telik, míg a régi növényzet pótolható lesz. Annál jobban meg kell becsülni azt, ami megmaradt. A kert nem építmény, amely határidőre készül, ki-fejlesztéséhez, lelkének, hangulatának kialakulásához hosszú évek kellene.

A Széchenyi-hegyi kert
Сад на горе Сеченьи
The Mount Széchenyi Garden
Jardin du Mont Széchenyi

A Rottenbiller-kert
Сад Роттенбиллер
The Rottenbiller Garden
Jardin Rottenbiller

A gyorsan előállítható pázsitalap fölé nő a »kert«, árnyat adó bokraival, fáival, elburjánzó évelővirágaival...

Budapest kerekén 700 katasztrális hold nagyságú nyílvános kertterületéből a háború a fa- és cserjeállomány több mint 50%-át elvitte, a pázsitfelületnek 95%-át. A mai napig közel 200 kat. hold kertterület már régi pompájában jelentkezik, csak a lassan pótolható növényanyag jelent kivételt.

Közvetlen az ostrom után rendezték a Szabadság-, a Vigadó- és Gellért-teret; még szerszám sem állott rendelkezésre, se fuvar, és csak kevés önkéntes munkaerő. Ma a Szabadság-tér régi díszében várja a látogatót, növényzete szerencsésen megmaradt, virágültetése a háború előttit túlszárnyalja. A Vigadó-tér átrendezése a Hangli elpusztulása után teljes egészében érvényre juttatja a Vigadó homlokzatát, mely aránylag épen megmaradt.

A szomszédos Erzsébet-tér, legrégibb parkjaink egyike már, többet szenvedett. Öreg meghitt rózsaszínvirágú gesztenyefái eltűntek, pázsitja azonban ismét üde folt környezetének lassan felépülő romjai között. Új színfolt jelentkezett a gyermekjátszóter beállításával. A terjedelmes légoltalmi medence, miután egy házra való törmelék elnyelt, mint homokozó szol-

gálja a Belváros kicsinyeit. Még inkább a Károlyi-kert, melyet főképpen a gyermekek szolgálatába állítottak.

NÉHOL valóságos hadjáratot kell folytatni a közönség érdekében, a közönség ellen. Mily sokba kerül, mennyi fáradságba és pénzbe, egy kert rendbehozása és mily kevés kíméletben részesülnek parkjaink!

A tünet, sajnós, általános. Noha elkeserítően kilátástalan harcot jelent. Mindenki siet, rohan... de ha ezernyi átlós átjárást vágnának a legkisebb parkon, hol maradna a pázsit, a virág, mindannyiunk öröme és büszkesége?

*

A SZENT ISTVÁN-KERT folyamatban levő újjáépítése a nyáron befejeződik, új játszóttere méltán csatlakozik a régiekhez, ahol a lubickoló és homokozó tájékról hangos kacaj jelzi a napos idő beköszöntését.

A Múzeum-kert is újjáéledt s vele oly sok kisebb-nagyobb kertecske. A hatalmas Köztársaság-tér fáit ugyan alaposan megtépták az események, de annál üdebb pázsittal és nagy szeretettel felállított játszóterekkel áll a népes környék szolgálatában.

Hát még a Városliget, a legnépszerűbb és leglátogatottabb pesti par-

kunk! A virágpompás díszter vagy »Körönd« idén ismét régi szépségében ragyog, a belső részek rendezése is sorra kerül, ha lassabban is, mint szeretnők. A nagy rivális, a Népliget is szépül a külső körút vonalától kifelé haladva és még sok pesti park, amelyek közül akárhány a kert-jellegét is elvesztette a sötét évek folyamán. Így a Szent István-kórházzal szemközti Nagyváros-tér korszerűen átalakult és számos kisebb-nagyobb kert a városdzsungelben, mint az Almássy-, Hunyadi-, Rákóczi-, József-tér és társaik. A külső parkok közül a Gyöngyösi-úti és Dagály-utcai kertek említjük meg és az aránylag jól átvészelt kőbányai Rottenbiller-kertet. Árnyas pihenői, csendes játszóterei a meghitt parkok rangsorába emelik. A szomszédos Szent László-teret már teljesen újjá kellett építeni, de az is elkészült.

A nyári munka egyik tétele a Központi Városháza »Gyermeklerakó játszókertje«, ahol az ügyes-bajos dolgait végző mamák a kicsinyeket felügyelet mellett hagyhatják. Mire a sorok napvilágot látnak, a reprezentatív Lehel-tér is sorra kerül és még sok más pesti díszkert.

SAJNOS, BUDÁN lassabban halad az újjáépítés: az ostrom dülése alig kímélt meg néhány kert, rom és pusztulás járta véges-végig!

Még 1945—46-ban elegyengették a Gellérthegy—Tabán sokezernyi köbmétert meghaladó árkaik és gödreit, a munka azóta is folyik, sajnós, munkaerő híján lassú ütemben. Előtérben a Horváth-kert újjáépítése áll, amelynek mély alsó részét — ahol nagy játszótér lesz — törmelékkel feltöltik, azután jön csak a szorosra vett kertész munka, az ültetés és pázsitkészítés. Az öreg gesztenyefákat, a meghitt, árnyékos pihenőket azonban soká siratjuk... hosszú idő kell feltámasztásukhoz... A Széll Kálmán-tér rendezése napjainkban befejeződik, virágültetése az újjáépítés reménysugarát kelti az agyonbombázott környéken...

A Fogaszerű-vasút és a Szent János-kórház előtti kertek már teljesen rendben vannak, sőt részben a Városmajor öreg parkja is, ahol csodálatosképpen sok nagy fa vészelt át a kemény napokat, bár pusztult is belőlük bőven.

Ismét zöld a Szilágyi-tér, már nő a fű a Batthyány-téren és számos kisebb parkban. A szabadsághegyi kertek baj nélkül vészelték át az ostromot, a Széchenyi-kilátóalatti kert is. Óbuda kertjei nagyjában rendbejötték, további fejlesztésük folyamatban van.

Az 1947-es év parkjait már sokszázezer virágpalánta díszíti, miután a Vágány-utcai növénynevelő telep termelőképesége megközelíti a háború előttit. A nyár második felében bontakozik ki igazán kertjeink virágpompája s akkor a város ötven élszört budánya, parkja hirdeti majd, hogy Budapest háborús elhanyagoltsága már a múlté.